

Het verloren transport (speelfilm, Key Film) - 2022

DE UITRUSTING VAN GELUIDSMAN SANDER DEN BROEDER

"GEWELDIG HOE GELUID INSPEELT OP JE GEMOEDSTOESTAND"

In onze serie 'De uitrusting van' vertelt een professional over het vak en het materiaal waarmee hij of zij werkt. De beurt is aan Sander den Broeder, al 27 jaar actief als geluidsmen op locatie én uitvinder van de Boomhanger, een hulpmiddel dat door geluidsmensen over de hele wereld gebruikt wordt.

Sander den Broeder is zo iemand die al op jonge leeftijd aan het knutselen was met geluid. "Ik kreeg op mijn achtste verjaardag een akoestische gitaar en ben daarmee fanatiek gaan oefenen. Ik was fan van Elvis Presley, luisterde de hele dag muziek en nam radioprogramma's op om ze op mijn kamer terug te luisteren. Ook ontdekte ik in het souterrain een oude bandrecorder van mijn vader. Ik vond het fantastisch om te zien hoe die oude spoelen door de

machine liepen en je met de snelheid kon spelen. Van mijn spaargeld kocht ik een Alecto microfoon en al snel had ik mijn eigen radiostation, 'Lonestar Radio'. Ik heb heel wat cassettebandjes volgetetterd met plaatjes die ik aan- en afkondigde."

MEERWAARDE

Den Broeder raakte al snel gefascineerd door geluid en dat is ook na al die jaren niet verdwenen. "Het is geweldig hoe geluid kan inspelen op je gemoedsto-

stand", vertelt hij zelf. "Neem de film 'The Blair Witch Project', uit 1999. De film bevat geen muziek en wat in beeld gebeurt is ook niet echt angstaanjagend. Maar de film bevat wel een geweldig onheilspellende soundscape die al snel op je zenuwen werkt. Ondefinieerbare geluiden in het bos, geschreeuw in de verte dat door merg en been gaat. Het zet de hoofdpersonen én de kijkers voortdurend op scherp. Een perfect voorbeeld van de meerwaarde van geluid bij film."

GELUID EN MONTAGE

Eigenlijk wilde Den Broeder na de middelbare school een studie Lucht- en Ruimtevaarttechniek gaan doen. “Maar na een 1 voor mijn schoolonderzoek Wiskunde B was duidelijk dat ik dat plan moest laten varen”, lacht hij nu. “Uiteindelijk bleek in mijn eigen Amsterdam een filmacademie te zijn en ook dat leek me wel wat. Nader onderzoek maakte voor mij duidelijk dat het vak ‘montage’ wel wat voor mij zou zijn. Ik ben met een Video8-camera een verslag gaan maken van mijn reis door Marokko. Die film monteerde ik thuis met een VHS recorder en een Betamax recorder, waarbij je de VHS recorder 3,36 seconden van te voren in de opname moest zetten om op het juiste moment een las te maken.” De docenten op de academie bleken het behoorlijk creatief te vinden en lieten Den Broeder in 1991 toe op de opleiding. In 1995 studeerde hij er uiteindelijk af in de richtingen Geluid en Montage. “In het begin heb ik een hele tijd in beide disciplines gewerkt, maar van geluid werd ik het meest gelukkig. Weken achter elkaar in een donker hok monteren of de weide wereld, plekken ontdekken en mensen ontmoeten? Ik koos steeds liever voor het laatste. Nu monteer ik nog af en toe projecten en in deze verhouding vind ik dat ook nog steeds fantastisch om te doen.”

KWESTIE VAN DOEN

Na zijn eindexamen is Den Broeder eerst twee jaar gaan assisteren bij verschillende geluidsmensen die al een tijd bezig waren in het veld. “In die tijd heb ik veel extra’s geleerd. Op de Filmacademie leerde je wel over hoe een condensatormicrofoon werkt en hoe geluidsgolven zich voortplanten, maar met name geluid op locatie is toch vooral een kwestie van doen”, vertelt hij. “Tegenwoordig heb je natuurlijk veel verschillende Facebookgroepen en YouTube-filmpjes waar collega’s van over de hele wereld hun kennis met iedereen delen. Dat is echt een geweldig voordeel ten opzichte van vroeger. Ook nu nog steek ik daar regelmatig wat van op.”

NIET AFBREKEN

Wat Den Broeder in de praktijk ook steeds meer leerde was de dynamiek op de set. “Hoe prettiger de crew- en castleden, hoe meer plezier ik er zelf in

heb. Dat vertaalt zich weer in meer creativiteit en dus beter geluid”, vertelt hij. Je hoort overigens vaak dat geluid op de set vaak het ondergeschoven kindje is, weet Den Broeder ook: “Beeld is het belangrijkste, dat moet er sowieso op staan voordat het licht zakt of de acteur van de set weg moet omdat die nog een voorstelling moet spelen die avond. Geluid kunnen we altijd later nog fixen. Als ik me op een draaidag wat flexibeler opstel, dan zal de rest van de crew dat ook doen naar mij. Als ik niet standaard bij elk vliegtuig of langrijdende brommer meteen de take afbreek, maar dit pas doe als ik weet dat het geluid op dat moment wel cruciaal is, win ik daar een hoop goodwill mee en krijg ik meer gedaan op de momenten dat het voor mij belangrijk is. Dat is met name pret-

tig voor acteurs, die vaak in opperste concentratie zitten. Vaak weet ik dat het geluid uit een andere take goed te gebruiken is, of het betreft een groot-taal: dan haal ik mijn dialoog wel uit de closes. Met de noise-cancelling software van tegenwoordig poets je in de nabewerking ook nog eens een boel storend omgevingsgeluid eenvoudig weg.”

PROJECTEN

De afwisseling van speelfilm en documentaire vindt Den Broeder het leukste om te doen en die afwisseling lukt de laatste jaren heel aardig. “Vaak gaat het om één speelfilm per jaar en wat kleinere fictieprojectjes. Daarnaast vult de rest van de tijd zich met docu-projecten of televisieprogramma’s”, legt hij uit. “Bij speelfilms is het mooi dat je vanaf pre- ➤

‘De wereld van de Chinezen’ (docuserie, VPRO) - 2021

Het verloren transport (speelfilm, Key Film) - 2022

OP DE ACHTERGROND

Op de set vindt Den Broeder het moeilijk kiezen tussen het hengelen en het mixen achter de geluidskar. "Het liefst doe ik het allebei", vertelt hij. "Het komt er dan ook vaak op neer dat ik, als de scène en het aantal acteurs het toelaten, zelf de tweede hengel hanteer met de recorder om mijn nek. Ik heb het gevoel dat ik veel mis als ik op de gang achter op de kar zit. Dicht op de actie spot ik bijvoorbeeld ook de dimmer van een lamp die broemt of een filter dat aan het wapperen is." Verder blijft hij op de set graag op de achtergrond. Lekker op het eigen geluidseilandje een plan maken over hoe de scènes aangepakt gaan worden. En blij zijn als dat goed uitpakt natuurlijk: "Zo deed ik een keer een aflevering van 'Van God Los', waar elke scène in één shot werd gefilmd. Er was bijvoorbeeld een steadycamshot beginnend in een rijdend busje, naar 360 graden walks en talks door een grasveld,

productie tot de allerlaatste draaidag bij het project betrokken bent. Je groeit als team en aan het eind van zo'n productie heb je het gevoel dat je er een familie bij hebt gekregen." Het mooie aan documentaire zijn voor Den Broeder de plekken waar hij komt, de mensen die hij ontmoet en de kennis die hij opsteekt. "Kers op de pudding zijn voor mij muziekdocumentaires of reisseries. Zo was de VPRO-serie 'Americanos' uit 2016, over migranten die uit Midden-Amerika naar de VS probeerden te vluchten, één groot avontuur vol bizarre gebeurtenissen. Ook geschiedenisprogramma's doe ik veel. Erg leuk, omdat ik dan weer beter begrijp hoe de vaderlandse geschiedenis ook alweer in elkaar steekt. Commercials doe ik het liefst in de vorm van 'Docu-commercials'. Met een kleine ploeg erop uit om het echte leven te vangen, maar dan voor een commerciële opdrachtgever." Mooie filmprojecten waar Den Broeder recent aan werkte zijn 'Mijn beste vriendin Anne Frank' en 'Het Verloren Transport'. "De oorlog wekte altijd al mijn interesse. Als je dan op de set komt en ziet hoe hele straten zijn omgetoverd naar 1943, compleet met een colonne legervoertuigen en figuranten in uniform, dan voel ik me echt een deel van een groter geheel."

vervolgens door een smal gangetje van een huis naar een grote scène in de huiskamer, naar de tuin, door het tuinhek en naar het steegje. Dit alles met meerdere acteurs en voortdurende dialogen. Mijn collega Coen Gravendaal stond me bij en samen verzonden we allemaal choreografieën om het voor elkaar te krijgen. Dit werkte wonderbaarlijk goed. Leuke is dat je de andere crewleden zich ziet afvragen wat we in hemelsnaam aan het doen zijn en intussen heb je zelf de grootste pret."

SLIMME ZET VAN ZAXCOM

In de loop der jaren heeft Den Broeder zowat alle merken recorders, zenders en microfoons wel in zijn bezit gehad. Was er een innovatie, dan wilde hij die in zijn kit. Sinds een paar jaar is hij overgegaan op de recorders en zenders/ontvangers van het Amerikaanse merk Zaxcom. "Zaxcom heeft een hele slimme zet gedaan door zijn laatste generatie recorders te integreren met acht draadloze ont-

Uitvinder van Boomhanger en Silencer

Sander den Broeder heeft twee oplossingen ontwikkeld die geluidsmensen helpen in het werkveld: de Boomhanger en de Silencer. De Boomhanger wordt zelfs wereldwijd verkocht. "Voordat het audio-harnas zijn intrede deed, hing ik meestal de recorder schuin over één schouder middels één schouderband. Op een gegeven moment besloot ik, om mijn rug wat te ontzien, de recorder te bevestigen aan twee schouderbanden, kruislings over mijn rug. Aan de voorkant stak toevallig rechts wat overtollig strap uit de gesp. Zonder dat ik er echt bij nadacht legde ik de zware hengel hier op te rusten tijdens interviews of tussen twee takes. Mijn assistent viel dat op en grapte dat ik daar patent op moest aanvragen. Ik werd door die opmerking getriggerd en ging flink Googelen om te kijken of zoiets niet allang bestond. Tot mijn grote verbazing bleek dat niet het geval. Ik schafte een 3D printer aan, leerde mezelf 3D modelling software aan en ontwierp een haak die je aan je geluidsharnas kan clippen om de hengel in te hangen: De Boomhanger. Toen ik tevreden was over het prototype heb ik een mal laten maken bij een kunststoffen fabriek, en heb er een paar duizend van laten gieten. Nu heb ik dealers van Canada tot Zuid-Afrika. De investeringskosten had er in no time uit."

Een andere tool die hem handig leek, was een bell en light systeem voor op de set. "Als we in opname gaan zie je een rode lamp met een geluidssignaal en als de take erop staat een groene lamp met nóg geluidssignaal. Zo weet iedereen op de gang of bij de lichtbus wanneer ze stil moeten zijn en wanneer ze weer kunnen kletsen of doorwerken. Zulke systemen zijn al op de markt, maar voor de versie met een afstandsbediening betaal je meer dan 1000 euro. Ik besloot er gewoon een zelf in elkaar te zetten en was met 100 euro aan onderdelen klaar! Ik doopte hem de 'Silencer' en was zo tevreden met het resultaat dat ik mijn collega's ook zo'n 'budgetstelsel' gunde. Ik ben er nog een heel stel gaan solderen. Wat mij betreft een limited edition, want ik was er wel erg veel tijd aan kwijt!"

Meer info: www.boomhanger.com

vangers", verklaart Den Broeder. "Dat scheelt een hoop gewicht aan externe ontvangers en bijbehorende kabels, maar een nog groter voordeel is dat ik vanuit de recorder via Wifi alle zenders op afstand kan bedienen. Ik kan hun frequenties aanpassen, de input gain regelen, ze op standby zetten. Ik kan ze zelfs op afstand in of uit opname zetten, want de zenders hebben ook de mogelijkheid om intern audio op te nemen op een micro SD-kaartje, inclusief de juiste tijdcode. Mocht je op de ontvangers wat dropouts hebben gehad of heb je een take gemist, dan

druk je op 're-record' en alle zenders spelen simultaan de take nog eens terug met de corresponderende tijdcode. Alle zenders staan continu in opname, dus er zal nooit meer geluid ontbreken. Ook zijn de zenders extreem klein en licht. Bij docu heb ik standaard twee van zulke zenders, die ook nog eens fantoomvoeding bieden, aan mijn Mid Side stereo microfoon hangen. Zo ben ik dus geheel draadloos!"

GEEN KABELSPAGHETTI

Het fenomeen 'draadloos' is de laatste jaren sowieso al een hot item in het >

Op de set van Mijn beste vriendin Anne Frank, Foto - Bas Losekoot

Discover the most innovative hardware and software
for media capture, conversion and streaming

MAGEWELL®

MVD Europe B.V.
www.mvde.eu
sales@mvde.eu
+31 85 210 2123

datavideo

ALLES IN ÉÉN 4K STUDIO TOUCH SCREEN STUDIO VAN DATAVIDEO

De gloednieuwe Showcast 100 is een alles in één studio van DataVideo. Deze studio omvat een switcher, SD kaart opname, camerabediening, streaming encoder en audiomenger.

De switcher heeft 4 ingangen in HDMI en kan maximaal 3 UltraHD camera's bedienen zoals de PTC-280 en PTC-300. De vierde HDMI ingang kan gebruikt worden voor presentaties of ondertitels.

Het 14" touch screen is intuïtief en eenvoudig te bedienen. De perfecte switcher voor kleine tot middelgrote evenementen!

Meer informatie vindt u op www.datavideo.com

Sounddesign 'Americanos' (reissérie, VPRO) - 2016

vakgebied van Sander den Broeder, geeft hij aan: "De overstap naar draadloos hengelen is echt de grote verandering van de afgelopen jaren. Bij fictie was de boomoperator voorheen altijd middels een multikabel verbonden met de geluidskar, bij televisie zat de geluidskar met een kabel aan de camera. Heel onpraktisch. Zo waren we ooit voor de VPRO aan het filmen op de Zwarte Cross. Ik zat met mijn portable mixer via een multikabel vast aan de cameravrouw. Zij raakte zo enthousiast bij het optreden van een Japanse hardrockband, dat ze vergat dat ik aan haar vast zat. Ze rende het podium op en filmde de zanger, terwijl ze rondjes om hem heen draaide. Daardoor snoerde ze hem echter helemaal in met mijn multikabel, waardoor ik diezelfde rondjes moest maken om hem weer te bevrijden. We leken Peppi en Kokki wel." Tegenwoordig hengelen de meeste boom-operators draadloos en bij docu hebben de meeste geluidsmensen hun eigen portable recorder, waarbij het audio middels tijdcode later met het beeld wordt gesynct. "Het is een verademing

hoe enorm veel ruimte en mogelijkheden dat je geeft. Geen kabelspaghetti of gênante vertoningen meer", aldus Den Broeder.

VAKMANSCHAP

Hoewel geluid hem nog altijd fascineert, is het niet zo dat Den Broeder bij alles wat hij kijkt per definitie >

De uitrusting van Sander den Broeder

FICTIE:

- Zaxcom en Aaton Cantar multitrackrecorder
- Sounddevices backup recorder
- Zaxcom mixing console
- Zaxcom zenders en ontvangers
- Sennheiser, Zaxcom ERX en URX IFB systems
- Schoeps, Sennheiser, en Sanken stereo en richtmicrofoons
- DPA, Sanken en Countryman dasspeld microfoons
- Panamic, VanDeBerg, Ambient, Loon boom-poles
- Tentacle Sync, Ambient tijdcode boxes
- Sony, Beyerdynamic headphones, Bubblebee, Phonak-Roger in-ear.
- Geluidskar en allerhande playbacksets, expendables / batterijen / statieven / kabels etc etc

Den Broeder: "Voor docu neem ik mee mijn Zaxcom recorder, zenders, IFB's, Tentacles, de Sanken CS-50 MS mic. en een videozender die ik op de camera plant, zodat ik op mijn iPhone precies kan zien wat de cameraman voor shot maakt."

STUDIO

- Protools
- Adobe Premiere pro / Davinci
- Avid S3 mixing console met Avid Deck Controller
- Genelec speakers
- Sound library

'Meiden van de wit' (dramaserie, Egmond Film&Tv) - 2005

INTELLIGENT MEDIANETWORKS

FOR VIDEO, AUDIO, DATA AND COMMUNICATION

MEDIORNET
Real-Time Media Network

ARTIST
Digital Matrix Intercom

RIEDEL ACADEMY
Public Seminars

Met Coen Gravendaal bij 'Van God Los' (tv drama, Pupkin film) - 2016

ook voortdurend met het geluid bezig is. "Als een film of docu echt goed gemaakt is en inhoudelijk boeit, dan ben ik daar totaal niet mee bezig. Maar als mijn aandacht op een gegeven moment maar een beetje verslapt, dan ga ik wel zitten denken over hoe ze dingen gedaan hebben. Waar zitten de zenders verstopt? Zie ik nou een boomschaduw? Of crew in de reflectie?", vertelt hij. Ook heeft hij wel eens dat het geluid zó goed klinkt, dat juist dát hem uit de concentratie haalt: "Ik zag eens een scène van Downton Abbey, waar het bedienend personeel samen aan een maaltijd zat. Het gesprek ging over en weer naar alle kanten van de lange tafel. Het was een behoorlijke chaos, maar de dialoog klonk kraakhelder. Bestek en servies waren nauwelijks storend. Het klonk zelfs zó goed dat ik twijfelde of de scène niet was nagesynchroniseerd. Ook leek het me dat het vanwege het lage plafond bijna niet te hengelen zou zijn. Ik heb toen de production soundmixer van de serie gemaaild over hoe hij dat had aangepakt. Wat bleek: de hele scène bevatte origineel audio. Er was niks gedubbed...dat is pas vakmanschap!"

GEEN LASTPOST

Een goede geluidsman beheerst volgens Den Broeder alle facetten die

horen bij het zo goed mogelijk opnemen van geluid. Daaronder valt ook het detecteren en ondervangen van storingsgeluid (koelingen uitschakelen, hakken afplakken, viltjes onder stoelpoten, akoestische doeken ophangen). Ook het op de juiste manier

plaatsen van microfoons is belangrijk. Wat is de perfecte positie en welke microfoon is het meest geschikt? En hoe werk je (zender)microfoons het beste weg? Ook moet je kunnen denken in beeld- en geluidsmontage. "Daarnaast is het sociale aspect heel belangrijk", vertelt hij verder. "Je moet prettig kunnen omgaan met crew en cast. Als ik een acteur of actrice moet zenderen, dan kom ik behoorlijk dicht in hun persoonlijke ruimte. Ik zorg dat ik eerst altijd een babbeltje maak en vertrouwen wek voordat ik meteen met allemaal zenders en microfoons in hun shirt of décolleté duik. Vooral van te voren even uitleggen waar je de microfoon het liefst wil plaatsen en hoe je de kabeltjes wil wegwerken. Zorg verder dat je geen lastpost bent op de set, maar kom wel altijd op voor je geluid als dat voor jou op dat moment belangrijk is. Dus als ik nog wat 'wildlines' wil opnemen of geroezemoes met de figuratie, sta ik erop dat dat ook gebeurt, ook al roept de opnameleider dat dat later wel komt. Voor je het weet is de figuratie al naar huis gestuurd en zitten de acteurs alweer in de make-up voor de volgende scène." <

'Bijzondere dagen in Nederland' (docu, de Familie film&Tv) - 2017